

PRAHA A STŘEDOČESKÝ KRAJ

Největší kraj v ČR je velmi rozmanitý. Na severu naleznete úchvatná skalní města plná studánek v hlubokých roklicích i studnu vedoucí přímo do pekel, na východě jsou prameny opředeny legendami o sv. Vojtěchovi, na jihu se za studánkami vydáte do hlubokých brdských hvozdů a na západě můžete projít památnými místy Českého krasu anebo krajem menhirů na Rakovnicku. V Praze vám zase studánky nabídnou vítanou oázu přírody v ruchu velkoměsta.

Výhled z Brd na Český kras.

Praha

V Praze je řada studánek a studní, které lidé odedávna využívali pro sebe i pro svá hospodářská zvířata. Dnes na území hlavního města evidujeme 127 studánek, z nichž většina je bohužel ve špatném stavu, ale těch upravených postupně přibývá.

Aktuální informace naleznete na stránkách ENVISu – Informačního servisu o životním prostředí v Praze.

Jezírko s vodopádem a sochou Herkula v Zahradě Kinských.

Foto: Jan Pohunek

Jezerka (N 50°03'29.29" E 14°26'44.33", ★★ ★)

V parku Jezerka si můžete všimnout pramene, který napájí malé jezírko a po několika metrech je sveden potrubím do Botiče. V místě býval pramen zvaný Libušina lázeň, o kterém máme zmínky již z r. 1407. V jezírku se údajně koupala kněžna Libuše. Voda byla ve středověku vedena kamenným potrubím na Vyšehrad. Slavnou historii připomíná název nedaleké ulice Pod Lázní.

Karlova studánka (N 50°00'07.20" E 14°18'47.88", ★)

Pod silničkou z Radotínského údolí do Zadní Kopaniny, v přírodní rezervaci Radotínské údolí, je na břehu potočka studánka, která je součástí pozorovací sítě ČHMÚ. Podle pověsti se u tohoto pramene zastavoval k osvěžení císař Karel IV. během svých cest z Prahy na Karlštejn.

Magorova studánka**(N 50°3'32.764"****E 14°24'3.961", ★)**

Oficiálně se studánka jmenuje Pod Kesnerkou, ale dnes jí lidé většinou říkají Magorova studánka. Nové jméno dostala půl roku po smrti legendy českého undergroundu Ivana Martina Jirouse řečeného Magora, který k ní občas chodíval a její vodu také pil.

Magorova Studánka.

Foto: Milan Plich

Mariánský pramen (N 50°01'31.08" E 14°23'17.88", ★)

V Malé Chuchli je kamenná studánka poblíž kaple Panny Marie z 2. pol. 18. stol. Na studánce je stále patrný nápis „opraveno LP 1946“. Představovala zdroj vody pro Malochuchelské lázně, o kterých jsou první zmínky z r. 1729, kdy se nazývaly Fuchsovými. Voda má vysoký obsah hořčičku a pomáhala při žlučových a ledvinových kamenech a formou koupelí při revmatismu a obrně. Dle některých zdrojů se v podzemí drží extrémně dlouho, až 200 let.

Největší rozmach zažily lázně ve 2. pol. 19. stol. a místní voda byla prý tak známá, že ji dokonce přivezli na ochutnání císařovně Marii Terezii. Zanikly počátkem 20. stol., ale pramen sloužil jako zdroj pitné vody pro Malou Chuchli až do r. 1984, kdy byla připojena na pražský vodovod.

Mariánský pramen

Foto: Jan Pohunek

Na Troníčku (N 50°02'21.12" E 14°21'13.32", ★★★)

Dříve se jí říkalo také Prokopská. Studánku naleznete v Prokopském údolí. Jedná se o vydatný, středně mineralizovaný vápenato-síranouhličitánový pramen, který prošel rekonstrukcí r. 2008.

Petřínka (N 50°05'00.42" E 14°23'53.70", ★★★)

Studánku dříve zdobila plastika dívky, ale dnes je hlavně terčem sprejerů. Najdete ji v blízkosti restaurace Petřínské terasy, v Petřínských sadech. Studánka, od které je pěkný výhled na Prahu, je pravděpodobně napájena krátkou štolou výše ve svahu, snad vzniklou při pokusech o těžbu uhlí v 19. stol.

V nedaleké moderní štolě XXII v Schönbornské zahradě můžete v létě navštívit expozici věnovanou podzemí a historii Petřína i dalším pražským podzemím.

Pod Petřínem (N 50°05'03.64" E 14°24'09.35", ★★★)

Pramen napájí kaskádu, která je vzácným zdrojem vody pro ptactvo i čtyřnohé miláčky. Jejich majitelé se mohou občerstvit u nově zbudovaného pítka nad pramenem, které je však napájené pitnou vodou z vodovodního řádu, protože pramen je v současnosti nepitný.

Pod Petřínem

Pramen Prokopského potoka (N 50°03'05.62" E 14°18'45.81", ★★)

Pramen Prokopského potoka je krásným důkazem toho, že i uprostřed moderní zástavby může vzniknout krásná oáza klidu. Moderní úpravu pramene zajistila radnice MČ Praha 13 r. 2013 včetně elegantního posezení. Pramen se nachází v těsné blízkosti dětského hřiště Kocianova

Pramen Sira N. Wintona (N 50°05'08.52" E 14°23'30.84", ★ ★ ★)

Ve Velké strahovské zahradě na svazích pod Petřínem je studánka, která je stejně skromná a nenápadná jako člověk, jehož jméno nese. Pramen byl obnoven 19. 5. 2009 u příležitosti stých narozenin sira Nicholase Wintona (1909–2015), zachránce 669 židovských dětí.

Nicholase Wintona

Prdlavá studánka (N 50°08'59.63" E 14°25'25.68", ★)

V Přírodním parku Drahaň-Troja, nedaleko Drahaňského mlýna, je pramen, který získal jméno podle údajně dobrého vlivu na zažívací trakt. Dnes je součástí pozorovací sítě ČHMÚ. Nedaleký Drahaňský mlýn je prastarý, zděná stavba vznikla v r. 1676, ale předtím tu stával mlýn dřevěný. Mlýn byl v provozu až do r. 1915.

Šárka

Foto: Jan Pohunek

Studánka Šárka

(N 50°05'57.70" E 14°19'01.75", ★)

V Přírodním parku Divoká Šárka je studánek opravdu hodně a dodnes nabízejí vítané osvěžení. Jednou z nejhezčích je studánka Šárka. V blízkém okolí můžete navštívit také studánky Šárecká Habrovka, Šestákova, Zlodějka či Ovčí.

Studánka Vojtěška (N 50°05'08.29" E 14°21'19.69", ★ ★ ★)

V zahradách Břevnovského kláštera pramení potok Brusnice a jeho pramen se spojuje se jménem sv. Vojtěcha. Dle pověsti se u pramene potkali sv. Vojtěch s knížetem Boleslavem II. Oba sem přivedli sen o vydatném pra-

meni, z něhož se chtěl napít jelen, ale bránilo mu v tom břevno ležící ve vodě. Vojtěch břevno vytáhl a roku 993 zde byl založen klášter.

Pramen má údajně léčivé účinky, a to zejména na zrak. Studánku naleznete v pavilonu, který nechal

Pavilon Vojtěška je přístupný o víkendech.

postavit v letech 1723–1726 opat Beno Löbl. Přímo nad pramenem je křížová klenba, jediný pozůstatek někdejšího gotického kláštera.

Studánky v Kinského zahradách

(N 50°04'44.39" E 14°24'02.16", ★ ★ ★)

V Kinského zahradách potkáte několik studánek, např. Kinskou, Pod Jezírkem a U Jezírka. Část z nich souvisí se štolami, které podcházejí strahovský kopec. Přímo nad Horním jezírkem si můžete všimnout silného proudu, který vytéká z portálu štoly. Štola je dlouhá 287 m a zachycuje okolo 20 pramenů, které dříve sloužily k zásobování Smíchova vodou. Původně šlo o prospekční dílo na ověření zásob uhlí ze 40. let 19. stol.

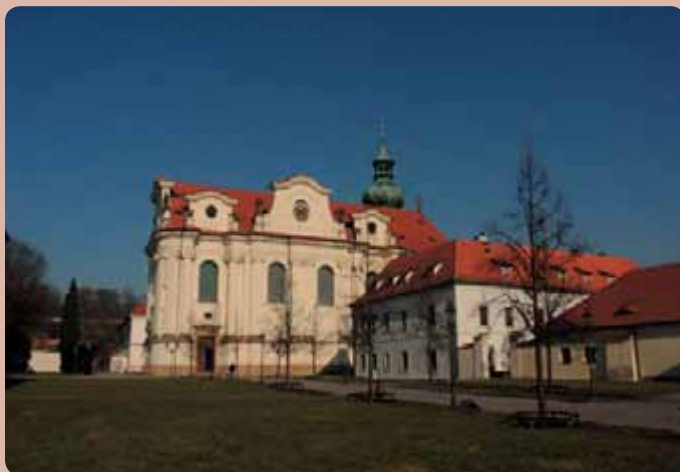
Jezírko v Kinského zahradách napájené vodou ze štoly.

Břevnovský klášter

Břevnovský klášter má několik prvenství, jedná se o první mužský benediktinský klášter v Čechách, který je zároveň nejstarším fungujícím klášterem u nás a má také nejstarší tradici vaření piva v celé České republice. Současnou podobu mu vtiskla přestavba z let 1708–1745 dle projektu Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

Návštěvníci mohou navštívit baziliku sv. Markéty, románskou kryptu a barokní prelaturu a samozřejmě rozsáhlý klášterní park, který je v pracovní době volně přístupný. V areálu se koná stále oblíbenější břevnovská pout' a posvícení.

Více na: www.brevnov.cz/

Bazilika sv. Markéty. Na jižní straně si povšimněte náhrobní desky sv. Vintře, o kterém píšeme na jiném místě této knihy.

Světlíčka

Foto: Jan Pohunek

Světlíčka (N 50°04'51.96" E 14°19'32.52", ★)

Světlíčka je přepad z historického zdroje užitkové vody pro Pražský hrad přibližně z 15. stol. Ve věži se nachází vstupní šachta do sběrné vodovodní štol, jejíž celková délka je přibližně 300 m a která tvořila doplněk tzv. Hradního vodovodu. Od r. 1930 byla voda vedena do Jeleního příkopu. Název pramene se dle pověsti odvozuje od svíček, které lidé zapalovali u zdi obory na památku padlých v bitvě na Bílé hoře.

Topolka (N 50°03'32.04" E 14°25'31.08", ★)

Nedaleko Vyšehradu vytéká z prohnuté kamenné zidky pramen. Topolka byl původně název vinice, která se na těchto svazích nacházela. Dle pověsti vodu z tohoto pramene nosili kněžně Libuši na Vyšehrad. Dle rozborů z r. 1957 jde o mineralizovanou vodu s obsahem síranových solí a kyslíčnku uhličitého. Věřilo se, že pití této vody přispívá k dlouhověkosti.

Topolka

Foto: Jan Pohunek

Václavka (N 50°01'30.01" E 14°28'57.36", ★★)

Václavku potkáte v Kunratickém lese. Její jméno odkazuje na pobyt krále Václava IV. na nedalekém Novém Hrádku, kde r. 1419 zemřel. U studánky se každoročně koná otvírání studánek.

V Královské oboře (N 50°6'19.573" E 14°24'26.102", ★★★)

Altán je nově opravený.

Ve Stromovce jste si možná při odpoledních vycházkách všimli zděné empírové stavby na podkovovitém půdorysu z r. 1802 v průčelí s latinským citátem z Horatievých Ód ve smyslu šťastný ten, komu dal bůh tolik, co pojmu šetrné ruce. Studna je v podlaze a je chráněna mřížemi. Existuje domněnka, že se jedná o dávné zřídlo železité kyselky zvané Kruggův pramen.

Zázračná studánka

Lysolaje (N 50°07'33.64" E 14°22'02.43", ★★)

Na začátku přírodního parku Housle stojí barokní kaple Panny Marie Sedmibolestné z r. 1863, zpod které vyvěrá vydatný pramen, jemuž lidé přisuzují léčivé účinky a který představoval původní zdroj vody pro Lysolaje. Pramen je také opředen řadou legend a pravidelně se zde pořádá otevírání studánek.

Zázračná studánka Lysolaje

Žofinka (N 50°01'07.68" E 14°28'10.92", ★★)

Studánka se ukrývá v Kunratickém lese. O její vznik se zasloužil Eduard Ureš koncem 70. let 20. stol. Eduard Ureš byl sokol a skaut původem z Brna, jehož velkým koníčkem bylo dohledávání a úprava studánek. Výsledky více než dvacetileté práce shrnul v díle Studánky, které však vzhledem k jeho angažovanosti v Junáku nesmělo vyjít tiskem. Necelý kilometr odtud se nachází studánka pojmenovaná na jeho počest.

Benešovsko**Blanická studánka**

(N 49°38'53.251" E 14°52'31.449", ★★)

Při stoupání na legendární vrch Blaník narazíte na lesní studánku. Ke studánce se váže pověst, že až bude národu nejhůře, zazelená se na Blaníku suchý dub, studánka se přeplní a voda se povalí do údolí.

Velký Blaník byl osídlen již v době halštatské, kdy se zde nacházelo keltské hradiště chráněné dodnes patrnými kamennými valy. Pověst o blanických rytířích odpočívajících v nitru hory má tedy možná již keltský základ, čemuž odpovídá i skutečnost, že obdobné pověsti o vojsku drímajícím v nitru hory jsou rozšířené v celém keltském světě.

Na vrcholu Velkého Blaníku se nachází 30 m vysoká rozhledna ve tvaru husitské hlásky. Roku 1868 byl z kopce vytěžen jeden ze základních kamenů Národního divadla v Praze.

Více na: <http://www.lounovicepodblanikem.cz/rozhledna/>

Štola není veřejnosti běžně přístupná.

Foto: Jan Pohunek

Kam v okolí?**Rudolfova štola**

Ve Stromovce se nachází portál Rudolfovy štoly dlouhé 1 127 m, která vltavskou vodou napájí rybníčky v parku. Štola byla vybudována z přímého popudu císaře Rudolfa II. a jedná se o unikátní technické dílo.

KAM ZA ŽIVOU VODOU

Habrovka (N 49°50'4.630" E 14°54'53.430", ★★★)

V Čeřenicích objevíte starobylou studánku obezděnou kamennou kapličkou. Podle legendy se zde jednou zastavil unavený sv. Prokop. Jsa žízniv, zarazil do země habrovou hůl a zpod jejího konce vytryskl pramen. Z hole po čase vyrostl statný strom. Dnes už tu však najdete jen potomka tohoto památného habru.

Habrovka

Foto: Martin Bělík

Ježovka

Foto: Vladimír Křemen

Ježovka (N 49°34'12.58" E 14°30'38.24", ★★)

Tato voda údajně léčí veškeré nemoci, nikdy nevysychá, a když se jí napijete, budete zdraví celý rok. Místní ženy sem také chodily v dobách sucha prosit za déšť. Studánka byla objevena r. 1541 a jméno prý dostala podle sedláka Ježka ze Sedlce, na jehož poli pramenila. Možná to ale bylo úplně jinak, protože spisovatel Prokop Chocholoušek píše o boji mezi místními a Pasovskými r. 1611, kdy se místní ševci tuze „zježili“, rozuměj vzepřeli, a vydobyli velké vítězství. Studánka se nachází na NS Od vítkovské růže k zázračnému prameni.

Mariánská studánka u Hrádku (N 49°44'7.160" E 14°54'57.891", ★★)

Studánku najdete nedaleko Vlašimi a je jí připisována zázračná moc. V 19. stol. se její voda využívala k léčbě různých neduhů, a protože se tu zastavovala procesí, byla u studánky r. 1826 postavena kaple. Současná kaplička pochází z r. 1904 a je dílem vlašimského rodáka Jindřicha Neubauera. Výzdobu tvoří nepravá mozaika z rakovnických keramických závodů.

Studánka u Kněžny (N 49°36'29.245" E 15°6'23.715", ★)

Studánka získala titul „Studánka Vysočiny roku 2011“. Dle pověsti její voda uzdravila slepou kněžnu Svatavu. Kapličku nad pramenem nechala postavit p. Vošická z Petrovy Lhoty r. 1919 na přání svého zemřelého syna.

Studánka Sv. Anny v Ratměřicích (N 49°38'52.63" E 14°45'20.76", ★★★)

Studánka byla původně zasvěcena sv. Liborioví, patronu nemocných trpících na ledvinové a žlučové kameny, což poukazuje na léčivou moc pramene. Voda obsahuje hořčík a vápník. V obci si také všimněte, že veřejná prostranství zdobí umělecká díla vytvořená v rámci sochařsko-malířského symposia v letech 2008–2009 s ústředním motivem bitvy u Jan-kova.

Studánka u Kněžny – U studánky se každou první nedělí v červenci konají mše.

Studánka Sv. Anny leží na vtipně pojaté NS, která navazuje na NS po stopách bitvy u Jankova.

Kam v okolí?

NS Po stopách bitvy u Jankova

6. března 1645 se v této malebné krajině odehrála jedna z nejkrvavějších bitev třicetileté války, která vážně ohrozila habsburskou moc. Císařská armáda zde byla poražena a de facto zničena Švédy pod velením Lennarta Torstensona, kterému se tak otevřela cesta na Vídeň. Od Jankova táhl na Brno, ale to obléhal marně. Během střetu byly vydrancovány a vypáleny okolní vesnice. Celkem zahynulo na 7 000 lidí, na jejichž památku se každoročně koná pochod Po stopách bitvy u Jankova s ukázkou dobových kostýmů a techniky.

Naučná stezka vás seznámí s historií třicetileté války, bitvy u Jankova i okolí. Příběh dokresluje vyprávění finského „očitého svědka Lauriho Torniho“, vojáka ve službách švédské armády.

Berounsko

Berounka je rájem vodáků i rybářů.

Foto: Jan Pokorný

